

OSMANLI DEVLETİ SİVİL
BÜROKRASİSİNDE
SUÇ VE CEZA (1892-1900)

Harun ÇOBAN



© Copyright 2022

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Bu kitap “Osmanlı Devleti Sivil Bürokrasisinde Suç ve Ceza (1892-1900)” adlı doktora tezinden üretilmiştir

ISBN

978-625-8399-07-3

Kitap Adı

Osmanlı Devleti Sivil Bürokrasisinde Suç ve Ceza (1892-1900)

Yazar

Harun ÇOBAN

ORCID iD: 0000-0003-4017-3689

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

HIS055000

DOI

10.37609/akya.1104

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti'nin klasik bürokratik yapısı, modernleşme sürecinin etkisiyle 19. yüzyılda köklü bir değişim geçirmiştir. Aslında görülen bu değişim sadece Osmanlı'ya has değil tüm dünyada yaşanan bir süreçtir ve bürokratik yenileşmeyi zorunlu kılmıştır. 19. yüzyıl boyunca Osmanlı bürokrasisi de dünya ile paralel olarak merkezîleşme, genişleme ve reform süreci yaşamıştır. III. Selim ve II. Mahmud dönemlerinde başlayan modernleşme süreci, idarî sistemin bütünüyle yeniden düzenlendiği ve birçok yeni kurumun oluşturulduğu Tanzimat süreciyle devam etmiştir. II. Abdülhamid Devri'nde kurumsallaşma daha da artmış, bürokrasi ihtisaslaşmış, personel istihdamı köklü değişikliklere uğramış ve devlet merkeziyetçi bir görünüm kazanmıştır. Merkeziyetçi anlayışa paralel olarak mahalli memur görevlendirilmesi azaltılmış, karar verme ve uygulama konumundaki memur sınıfının imparatorluk bünyesinde yaşayan tüm milletlerden teşkil eden bürokrasiden olmasına özen gösterilmiştir. Devletin her dairesi yeniden teşkilatlandırılmış, yeni memurlar yetiştirilmiş ve bu memurlar Osmanlı Devleti'nin her köşesine tayin edilerek gezdirilmiştir. Memuriyet rejiminde yapmış olduğu dönüşümle II. Abdülhamid yeni bir imparatorluk ideolojisi geliştirmiş olduğu kadar bu memurların yetiştirilmesine yönelik açmış olduğu okullarda da mezunlarının gelecekte Cumhuriyetimizi kurmalarına vesile olan bilgi ve birikimlerinin tohumlarını atmıştır. Bu nedenle dönemin memur rejimi kadar memurların işlemiş olduğu suçlar ve karşılığında almış oldukları cezalar Cumhuriyetimize intikal eden bürokratik hastalıkların incelenmesi açısından önemlidir. Osmanlı Devleti Sivil Bürokrasisinde Suç ve Ceza'yı çalışma konusu olarak belirlememde büyük pay sahibi olan kıymetli hocam Prof. Dr. Haluk Selvi'ye teşekkür ederim. Öğrencisi olmaktan onur duyduğum ve benden yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen Prof. Dr. Azmi Özcan'a, Prof. Dr. Mehmet Alpargu'ya ve Prof. Dr. Serkan Yazıcı'ya teşekkürlerimi sunarım. Çalışmayı farklı bakış açılarıyla derinleştiren Prof. Dr. Nejdettin Ertuğ'a teşekkür ederim.

Ayrıca benden maddi ve manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen kıymetli aileme ve Fatih Kılıçaslan Abime şükranlarımı sunarım.

Harun ÇOBAN

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
-------------	---

BÖLÜM 1

MEMUR YARGILAMALARININ HUKUKİ GELİŞİMİ	9
1.1. "Osmanlı Bürokrasisi"nin Yazımı	9
1.2. Tanzimat Dönemi Öncesinde Osmanlı Devleti'nde Bürokrasi	16
1.3. Tanzimat Dönemi Öncesinde Yargı Alanında Genel Durum ve Memur Yargılama Hukuku	20
1.4. Tanzimat Dönemi Bürokrasi ve Memur Yargılama Hukukunda Yapılan Düzenlemeler	28
1.4.1. 1840 Tarihli Ceza Kanunu	29
1.4.2. 1855 Tarihli Men-i İrtikâba Dair Cezaname Layihası	31
1.4.3. 1872 Memurin Muhakematı Nizamnamesi	32

BÖLÜM 2

SULTAN II. ABDÜLHAMİD DÖNEMİNDE BÜROKRASİ VE HUKUKİ DÖNÜŞÜM	37
2.1. II. Abdülhamid Dönemi'nde Genel Durum	37
2.2. 1876 Kanun-ı Esasisi ve Memur Rejimi	45
2.3. II. Abdülhamid Dönemi'nde Memur Rejimi Alanında Yapılan Düzenlemeler	48
2.3.1. Yargılama Usulü ile İlgili Yenilikler	53
2.3.2. Mahkemeler ile İlgili Düzenlemeler	54
2.3.3. Mahkemelerin İşleyişi	57
2.3.4. Memurin Muhakematı Nizamnamesine Yapılan Zeyiller	59
2.4. Memurlarla İlgili Yapılan Kanuni Düzenlemeler	61
2.5. II. Abdülhamid'e Sunulan Layihalarda Sivil Bürokrasi Algısı	76

BÖLÜM 3

II. ABDÜLHAMİD DÖNEMİNDE SİVİL BÜROKRASİ SUÇLARI	87
3.1. Osmanlı Bürokrasisinde Suçu Hazırlayan Ortamlar	87
3.2. Suçlar ve İşlenme Sebepleri	92

3.2.1. Rüşvet	95
3.2.1.1. Adli Memurların Rüşvet Suçları	97
3.2.1.2. Güvenlik Memurlarının Rüşvet Suçları	101
3.2.1.3. Mülkiye Memurlarının Rüşvet Suçları	107
3.2.1.4. Maliye Memurlarının Rüşvet Suçları	123
3.2.1.5. Posta Nezareti Memurlarının Rüşvet Suçları	125
3.2.1.6. Belediye Memurlarının Rüşvet Suçları	127
3.2.1.7. Karantina Kanunu Çerçevesinde Sıhhiye Memurlarının Rüşvet Suçları	130
3.2.1.8. Askerlik, Nüfus ve Muhacir İşleri ile İlgili Rüşvet Suçları	132
3.2.2. Zimmet	135
3.2.2.1. Zimmet ile İlgili Hukuki Düzenlemeler	135
3.2.2.2. Memurların Kefaletle Bağlanması	138
3.2.2.3. Mülkiye Memurlarının Zimmet Suçları	142
3.2.2.4. Maliye Memurlarının Zimmet Suçları	168
3.2.2.5. Posta Nezareti Memurlarının Zimmet Suçları	173
3.2.2.6. Şehremaneti ve Belediye Memurlarının Zimmet Suçları	177
3.2.2.7. Orman Memurlarının Zimmet Suçları	184
3.2.2.8. Nüfus İşleri ile İlgili Zimmet Suçları	187
3.2.2.9. Aşar Mültezimlerinin Zimmet Suçları	189
3.2.2.10. Maarif Nezareti Memurlarının Zimmet Suçları	203
3.2.2.11. Hariciye Nezareti Zimmet Suçları	205
3.2.2.12. Muhtarların İşlediğı Zimmet Suçları	206
3.2.2.13. Diğer Mali Konularda İşlenen Zimmet Suçları (Banka, Gümrük Vakıf vb.)	209
3.2.3. Sirkat	213
3.2.3.1. Sirkat ile İlgili Hukuki Düzenlemeler	213
3.2.3.2. Posta Nezareti Memurlarının Sirkat Suçları	216
3.2.3.3. Bankalarda ve Gümrüklerde Sirkat	223
3.2.3.4. Mülkiye Memurlarının Sirkat Suçları	227
3.2.3.5. Maliye ve Zabtiye Memurlarının Sirkat Suçları	230
3.2.3.6. Sonuçlanmayan Sirkat Dosyaları	233
3.2.4. Yolsuzluk, Suistimal ve Usulsüzlük	234
3.2.4.1. Yolsuzluk ve Suistimal Kavramlarının Tanımı	234
3.2.4.2. Mülkiye Memurlarının Yolsuzluk ve Suistimleri	236
3.2.4.3. Maliye Memurlarının Yolsuzluk ve Suistimleri	255
3.2.4.4. Zabtiye Memurlarının Yolsuzluk ve Suistimleri	260

3.2.4.5. Posta Memurlarının Yolsuzluk ve Suistimalleri	263
3.2.4.6. Nüfus ve Defter-i Hakani Memurlarının Yalsuzluk ve Suistimalleri	265
3.2.4.7. Muhbirlerin İhbarları.....	269
3.2.4.8. Zimmetten ve Sirkatten Af Talepleri	273
3.2.5. Uygunsuz Hal ve Halk Arasında Fesat Çıkarmakla İlgili Suçlar	277
3.2.6. Darb ve Cerh ile İlgili Suçlar	287
3.2.7. Hakaret ve Şetm (Sövme) ile İlgili Suçlar.....	292
3.2.8. İradesizlik ile İlgili Suçlar	301
3.2.9. Firarilere ve Eşkıyaya Yardım Yataklık Etmek ile İlgili Suçlar	304
SONUÇ	307
KAYNAKÇA	317
EKLER	333

KISALTMALAR

A.}MKT.MHM.	:Sadaret Mektubi Mühimme Evrakı
BEO.	:Babıali Evrak Odası Evrakı
Bkz.	:Bakınız
BOA.	:Başkanlık Osmanlı Arşivi
Çev.	:Çeviren
DH. MKT.	:Dahiliye Nezareti Mektubi Kalemi
DİA.	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
Ed.	: Editör
İ. AZN.	:İrade Adliye ve Mezahib
MF.MKT.	:Maarif Nezareti Mektubi Kalemi Evrakı
ŞD.	: Şura-yı Devlet Evrakı
TDV.	:Türkiye Diyanet Vakfı
V.Dğr.	: Ve Diğerleri
Y. A. HUS.	:Yıldız Sadaret Hususi Maruzat Evrakı
Y. EE.	:Yıldız Esas Evrakı
Y. MTV.	:Yıldız Mütenevvi Maruzat Evrakı
Y. PRK. ASK.	:Yıldız Parakende Evrakı Askeri Maruzat
Y. PRK. AZJ.	: Yıldız Parakende Evrakı Arzuhal Jurnal
Y. PRK. AZN.	: Yıldız Parakende Evrakı Adliye ve Mezahib Nezareti Maruzatı
Y. PRK. BŞK.	:Yıldız Parakende Evrakı Mabeyn Başkitabeti
Yay. Haz.	:Yayına Hazırlayan
Yy.	:Yüzyıl
ZB.	:Zabtiye Nezareti Evrakı

KAYNAKÇA

- ABADAN, Nermin. Bürokrasi, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1959.
- ABADAN, Yavuz. “Tanzimat Fermanı’nın Tahlili”, Tanzimat Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu, Ed. Halil İnalçık - Mehmet Seyitdanlıoğlu. 2. Baskı, Ankara: Phoenix Yayınevi, 2006.
- AÇIK, Tuncay, Osmanlı İktidar Mücadelelerinde Jurnal ve Jurnalcilik: II. Abdülhamid Örneği, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Kırıkkale, 2011.
- AĞABABA, Ali Fahri, Şeref Kurbanları, Ed. Ali Buğra - Mehmet Kuzu. İstanbul: Çatı Yayıncılık, 2007.
- AĞAR, Serkan. “Geçmişten Bugüne Mali İdare”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı:73, 2007, 372-432.
- AGNEW, John, “The Territorial Trap: The Geographical Assumptions of International Relations Theory”. Review of International Political Economy 1/1, 1994: 53-80.
- AHISKALI, Recep, “Divan-ı Hümayûn Teşkilatı”, Osmanlı. Ed. Güler Eren - Kemal Çiçek - Cem Oğuz. 6. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2008.
- AHMAD, Feroz, Modern Türkiye’nin Oluşumu, 1. Baskı. İstanbul: Sarmal Yayınevi, 1995.
- AHMET Mithat Efendi, Jöntürk, Ed. Mustafa Karataş, 2. Baskı, İstanbul: Turna Yayınları, 2011.
- AKDAG, Mustafa, “Osmanlı tarihinde Ayanlık düzeni devri 1730-1839”, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi, C8-12, Sayı:14-23, 1970: 51-61.
- AKGÜNDÜZ, Ahmet, “1274/1858 Tarihli Osmanlı Ceza Kanunnamesinin Hukuki Kaynakları, Tatbik Şekli ve Men’-i İrtikab Kanunnamesi”, Belleten, C.51, Sayı:199, 1987: 153-191.
- AKGÜNDÜZ, Ahmet, Mukayeseli İslam ve Osmanlı Hukuku Külliyyatı, Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1986.
- AKYILDIZ, Ali, “Meclis-i Meşveret”, İslâm Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2003.
- AKYILDIZ, Ali, “Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye”, İslâm Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2003.
- AKYILDIZ, Ali, “Mekteb-i Mülkiyye”. İslâm Ansiklopedisi, Ek-2:TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2016.
- AKYILDIZ, Ali, “Memur Yargılamasında İdari Süreç”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.5, Sayı:1-2, 2001: 144-209.

- Osmanlı Devleti Sivil Bürokrasisinde Suç ve Ceza (1892-1900)

- AKYILDIZ, Ali, Osmanlı Bürokrasisi ve Modernleşme, 4. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları, 2012.
- AKYILDIZ, Ali, Tanzimat Dönemi Osmanlı Merkez Teşkilatında Reform (1836-1856), 3. Baskı, İstanbul: Eren Yayınları, 1993.
- AKYILMAZ, Bahtiyar, “Osmanlı Devletinde Merkezden Yönetimin Taşra İdaresi”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C.1, Sayı:4, 1999: 127-156.
- AKYÜZ, Yahya, Türk eğitim tarihi: MÖ 1000-MS 2008, 12. Baskı, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2008.
- ALDERSON, Anthony Dolphin, Bütün Yönleriyle Osmanlı Hanedanı, İstanbul: Kaya Matbacılık, 1999.
- ARSHAD, Nur Aısyah Binte, ‘Layard Of Nineveh’ As British Ambassador In Istanbul (1877 – 1880), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2018.
- ARSLAN, Emine, “Osmanlı Dönemi Nukûllü Fetvâ Mecmuaları”. Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları, C. 5, 2008: 131-153.
- ASLAN, Seyfettin - Yılmaz, Abdullah, “Tanzimat döneminde Osmanlı Bürokratik Yapı Ve Düşüncesinin Değişimi”, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, C.2, Sayı:1 2001: 287-297.
- AYDIN, Mahir, “Livadya Sefâretleri Ve Sefâretnâmeleri”. Belgeler, C. XIV, Sayı:18 1992: 321-417.
- BALCI, Sezai, “Osmanlı Devleti’nde Modernleşme Girişimlerine Bir Örnek: Lisan Mektebi”, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi, C.27, Sayı:44, 2008: 77-98.
- BAŞGİL, Ali Fuat, Türkiye Siyasi Rejimi ve Anayasa Prensipleri: Mukayeseli Türk Esas Teşkilât Hukuku Dersleri, İstanbul: Baha Matbaası, 1957.
- BELGESAY, Mustafa Reşit, “Tanzimat ve Adliye Teşkilatı”. Tanzimat 1, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1999.
- BERKES, Niyazi, Türkiye’de Çağdaşlaşma, 18. Baskı, Ankara: Yapı Kredi Yayınları, 2012.
- BİNGÖL, Sedat, “Osmanlı Mahkemelerinde Reform ve Ceride-yi Mahâkim’deki Üst Mahkemelerin Kararları”, Tarih İncelemeleri Dergisi, C.20, Sayı:1 2005: 19-38.
- BOA. A.}MKT.MHM. 691/33.
- BOA. A.}MKT.MHM. 703/10.
- BOA. A.}MKT.MHM. 531/5.
- BOA. BEO. 103/7660.
- BOA. BEO. 107/7974.
- BOA. BEO. 110/8195.
- BOA. BEO.116/8664.
- BOA. BEO. 122/9144.
- BOA. BEO. 128/9565.
- BOA. BEO. 128/9575.
- BOA. BEO. 149/11121.
- BOA. BEO. 153/11458.

BOA. BEO. 154/11544.
BOA. BEO. 167/12508.
BOA. BEO. 170/12682.
BOA. BEO. 177/13263.
BOA. BEO. 189/14114.
BOA. BEO. 190/14193.
BOA. BEO. 200/14996.
BOA. BEO. 207/15506.
BOA. BEO. 231/17272.
BOA. BEO. 235/17585.
BOA. BEO. 235/17603.
BOA. BEO. 241/18075.
BOA. BEO. 243/18221.
BOA. BEO. 269/20121.
BOA. BEO. 271/20258.
BOA. BEO. 288/ 21565.
BOA. BEO. 291/21819.
BOA. BEO. 301/22519.
BOA. BEO. 307/22959.
BOA. BEO. 314/23497.
BOA. BEO. 325/24359.
BOA. BEO. 332/24855.
BOA. BEO. 333/24907.
BOA. BEO. 333/24937.
BOA. BEO. 338/25288.
BOA. BEO. 342/25633.
BOA. BEO. 351/26300.
BOA. BEO. 363/27171.
BOA. BEO. 365/27373.
BOA. BEO. 369/27638.
BOA. BEO. 377/28269.
BOA. BEO. 381/28520.
BOA. BEO. 392/29344.
BOA. BEO. 406/30444.
BOA. BEO. 3143/1.
BOA. BEO. 427/32024.
BOA. BEO. 435/32567.
BOA. BEO. 456/34159.
BOA. BEO. 465/34857.
BOA. BEO. 469/35149.
BOA. BEO. 48/3535.
BOA. BEO. 492/36843.

BOA. BEO. 503/37669.
BOA. BEO. 562/42114.
BOA. BEO. 614/46042.
BOA. BEO. 645/48354.
BOA. BEO. 67/5017.
BOA. DH. MKT. 154/16.
BOA. DH. MKT. 202/63.
BOA. DH. MKT. 2060/105.
BOA. DH. MKT. 209/40.
BOA. DH. MKT. 234/11.
BOA. DH. MKT. 238/53.
BOA. DH. MKT. 1/7.
BOA. DH. MKT. 119/38.
BOA. DH. MKT. 12/6.
BOA. DH. MKT. 132/40.
BOA. DH. MKT. 133/28.
BOA. DH. MKT. 146/39.
BOA. DH. MKT. 15/37.
BOA. DH. MKT. 154/8.
BOA. DH. MKT. 157/32.
BOA. DH. MKT. 162/38.
BOA. DH. MKT. 171/36.
BOA. DH. MKT. 18/31.
BOA. DH. MKT. 180/25.
BOA. DH. MKT. 196/59.
BOA. DH. MKT. 1978/44.
BOA. DH. MKT. 1986/88.
BOA. DH. MKT. 1992/56.
BOA. DH. MKT. 1994/14.
BOA. DH. MKT. 1997/58.
BOA. DH. MKT. 2001/112.
BOA. DH. MKT. 2003/69.
BOA. DH. MKT. 2005/27.
BOA. DH. MKT. 2006/52.
BOA. DH. MKT. 2007/44.
BOA. DH. MKT. 2007/79.
BOA. DH. MKT. 2010/80.
BOA. DH. MKT. 2011/108.
BOA. DH. MKT. 2013/13.
BOA. DH. MKT. 2016/1.
BOA. DH. MKT. 2019/91.
BOA. DH. MKT. 2021/21.

BOA. DH. MKT. 2023/102.
BOA. DH. MKT. 2027/107.
BOA. DH. MKT. 2030/87.
BOA. DH. MKT. 2034/130.
BOA. DH. MKT. 2036/106.
BOA. DH. MKT. 204/8.
BOA. DH. MKT. 2046/82.
BOA. DH. MKT. 2054/62.
BOA. DH. MKT. 2064/48.
BOA. DH. MKT. 209/40.
BOA. DH. MKT. 214/51.
BOA. DH. MKT. 221/56.
BOA. DH. MKT. 224/70.
BOA. DH. MKT. 227/35.
BOA. DH. MKT. 228/68.
BOA. DH. MKT. 23/23.
BOA. DH. MKT. 231/43.
BOA. DH. MKT. 238/28.
BOA. DH. MKT. 24/30.
BOA. DH. MKT. 240/19.
BOA. DH. MKT. 240/42.
BOA. DH. MKT. 241/44.
BOA. DH. MKT. 242/11.
BOA. DH. MKT. 242/67.
BOA. DH. MKT. 243/36.
BOA. DH. MKT. 246/56.
BOA. DH. MKT. 246/21.
BOA. DH. MKT. 253/57.
BOA. DH. MKT. 253/89.
BOA. DH. MKT. 255/21.
BOA. DH. MKT. 264/34.
BOA. DH. MKT. 265/83.
BOA. DH. MKT. 266/18.
BOA. DH. MKT. 268/20.
BOA. DH. MKT. 272/2.
BOA. DH. MKT. 272/9.
BOA. DH. MKT. 272/2.
BOA. DH. MKT. 273/29.
BOA. DH. MKT. 280/14.
BOA. DH. MKT. 280/38.
BOA. DH. MKT. 290/11.
BOA. DH. MKT. 290/33.

BOA. DH. MKT. 296/17.
BOA. DH. MKT. 30/28.
BOA. DH. MKT. 307/74.
BOA. DH. MKT. 311/16.
BOA. DH. MKT. 313/86.
BOA. DH. MKT. 317/24.
BOA. DH. MKT. 317/31.
BOA. DH. MKT. 32/26.
BOA. DH. MKT. 320/67.
BOA. DH. MKT. 327/61.
BOA. DH. MKT. 327/63.
BOA. DH. MKT. 339/31.
BOA. DH. MKT. 34/19.
BOA. DH. MKT. 340/25.
BOA. DH. MKT. 346/19.
BOA. DH. MKT. 359/19.
BOA. DH. MKT. 359/52.
BOA. DH. MKT. 364/76.
BOA. DH. MKT. 372/63.
BOA. DH. MKT. 386/101.
BOA. DH. MKT. 46/26.
BOA. DH. MKT. 46/45.
BOA. DH. MKT. 46/23.
BOA. DH. MKT. 5/55.
BOA. DH. MKT. 51/9.
BOA. DH. MKT. 64/6.
BOA. DH. MKT. 67/33.
BOA. DH. MKT. 7/1.
BOA. DH. MKT. 78/5.
BOA. DH. MKT.8/65.
BOA. DH. MKT. 86/29.
BOA. DH. MKT. 89/25.
BOA. DH. MKT. 89/19.
BOA. DH. MKT. 9/38.
BOA. İ. AZN. 9/10.
BOA. MF. MKT. 166/33.
BOA. MF.MKT. 176/50.
BOA. MF. MKT. 205/32.
BOA. MF. MKT. 219/12.
BOA. ŞD. 2966/56.
BOA. ŞD. 1104/67.
BOA. ŞD. 1206/27.

BOA. ŞD. 1207/15.
BOA. ŞD. 1207/34.
BOA. ŞD. 1290/9.
BOA. ŞD. 1292/1.
BOA. ŞD. 1293/14.
BOA. ŞD. 1294/8.
BOA. ŞD. 1297/6.
BOA. ŞD.1341/16.
BOA. ŞD. 1392/3.
BOA. ŞD.1396/2.
BOA. ŞD. 1467/21.
BOA. ŞD. 1521/3.
BOA. ŞD. 1559/5.
BOA. ŞD. 1574/8.
BOA. ŞD. 1654/1.
BOA. ŞD. 1655/20.
BOA. ŞD. 1732/5.
BOA. ŞD. 1796/12.
BOA. ŞD. 1921/29.
BOA. ŞD. 1922/19.
BOA. ŞD. 1922/6.
BOA. ŞD. 1924/3.
BOA. ŞD. 1976/3.
BOA. ŞD. 1980/11.
BOA. ŞD. 2018/9.
BOA. ŞD. 2020/4.
BOA. ŞD. 2021/3.
BOA. ŞD. 2025/7.
BOA. ŞD. 2036/22.
BOA. ŞD. 2097/12.
BOA. ŞD. 2124/10.
BOA. ŞD. 213/10.
BOA. ŞD. 2166/18.
BOA. ŞD. 2169/20.
BOA. ŞD. 2233/2.
BOA. ŞD. 2289/4.
BOA. ŞD. 2560/14.
BOA. ŞD. 2571/16.
BOA. ŞD. 2572/28.
BOA. ŞD. 2592/25.
BOA. ŞD. 2604/34.
BOA. ŞD. 2625/47.

BOA. ŞD. 2638/18.
BOA. ŞD. 2644/35.
BOA. ŞD. 2657/42.
BOA. ŞD. 2661/2052.
BOA. ŞD. 2670/55.
BOA. ŞD. 2673/51.
BOA. ŞD. 2676/8.
BOA. ŞD. 2676/21.
BOA. ŞD. 2683/66.
BOA. ŞD. 2955/39.
BOA. ŞD. 2960/57.
BOA. ŞD. 343/32.
BOA. ŞD. 345/46.
BOA. ŞD. 347/75.
BOA. ŞD. 348/2.
BOA. ŞD. 349/13.
BOA. ŞD. 358/14.
BOA. ŞD. 358/15.
BOA. ŞD. 360/52.
BOA. ŞD. 361/2.
BOA. ŞD. 364/55.
BOA. ŞD. 364/64.
BOA. ŞD. 365/52.
BOA. ŞD. 365/76.
BOA. ŞD. 365/86.
BOA. ŞD. 367/52.
BOA. ŞD. 369/43.
BOA. ŞD. 371/13.
BOA. ŞD. 374/30.
BOA. ŞD. 375/17.
BOA. ŞD. 377/24.
BOA. ŞD. 381/19.
BOA. ŞD. 384/35.
BOA. ŞD. 384/60.
BOA. ŞD. 386/59.
BOA. ŞD. 524/36.
BOA. ŞD. 584/48.
BOA. ŞD. 589/18.
BOA. ŞD. 763/18.
BOA. ŞD. 772/12.
BOA. ŞD. 772/22.
BOA. ŞD. 784/23.

- BOA. ŞD. 786/12.
 BOA. ŞD. 915/84.
 BOA. Y. PRK. BŞK. 33/57.
 BOA. Y. A. HUS. 270/108.
 BOA. Y. A. HUS. 304/79.
 BOA. Y. A. HUS. 311/77.
 BOA. Y. EE. 157/73.
 BOA. Y. EE. 158/14.
 BOA. Y. MTV. 74/72.
 BOA. Y. MTV. 89/116.
 BOA. Y. MTV. 93/73.
 BOA. Y. PRK. ASK. 86/46.
 BOA. Y. PRK. AZJ. 22/104.
 BOA. Y. PRK. AZN. 11/5.
 BOA. ZB. 447/66.
 BOA. ZB. 61/86.
 BOZKURT, Gülnihâl, Batı Hukukunun Türkiye’de Benimsenmesi, Ankara: TTK. Basımevi, 1996.
 BOZTEPE, Mehmet, “Osmanlı Devleti’nin Taşra Yönetimini Şekillendiren ‘Merkeziyetçilik’ Yaklaşımı Ve Günümüze Etkileri”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 36, 2015.
 ÇADIRCI, Musa, Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri’nin Sosyal ve Ekonomik Yapıları, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1991.
 ÇADIRCI, Musa, “Türkiye’de Kaza Yönetimi (1840-1876)”, Belleten, C. 3, Sayı:16, 1989: 206-242.
 ÇAKIR, Meryem, “Bürokrasi ve Suç Olgusu”, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Sayı:3, 2014: 18.
 ÇANAKLI, Levent Ali, Türk Romanında Bürokrasi Ve Memurlar (1872-1950), İstanbul: Özgür Yayınları, 2011.
 ÇELİK, Halil İbrahim, “II. Abdülhamid Döneminde Yönetimde Değişim”, Necmeddin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:1, 2015: 85-101.
 ÇELİK, Yüksel, “Tanzimat Devrinde Rüşvet-Hediye İkilemi ve Bu Alandaki Yolsuzlukları Önleme Çabaları”, Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi, Sayı:15, 2006: 25-64.
 Ceride-i Mehakim, 29 Eylül 1300.
 ÇETİN, Atilla, “Osmanlı Döneminde Kocaeli Sancağı Ve Civarının Ünlü Şahsiyetleri”, Uluslararası Gazi Akça Koca ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu Bildirileri, Ed. Haluk Selvi - Bilal Çelik, Kocaeli: Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Yayınları, 2015, 1417-1439.
 ÇETİNSAYA, Gökhan, “Çıban Başı Koparmak: II. Abdülhamid Rejimine Yeniden Bakış”. Türkiye Günlüğü Dergisi, Sayı:73, 2003: 156.
 ÇETİNSAYA, Gökhan, “Din Reform ve Statüko: II. Abdülhamid Dönemine Bir Bakış”, Osmanlı Medeniyeti Siyaset, İktisat, Sanat, Ed. Coşkun Çakır, 1. Baskı, İstanbul: Klasik Yayınları, 2005.

- Osmanlı Devleti Sivil Bürokrasisinde Suç ve Ceza (1892-1900)

- ÇETİNSAYA, Gökhan, “Sultan Abdulhamid II’s Officials: The Case Of Nusret Paşa At Baghdad 1888-1896”. Osmanlı Araştırmaları, C.XXI, 2001: 257-267.
- ÇEVİK, Zeki, “II. Abdülhamid Dönemi Bir Bürokrat Portresi: Sadrazam (Küçük) Mehmed Said Paşa Ve Reformları”, Turkish Studies, C.4, Sayı:8, 2009: 838-865.
- ÇEVİK, Zeki, Sadrazam (Küçük) Mehmed Said Paşa (siyasi hayatı). Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), 1988.
- CEYLAN, Çağatay, Osmanlı Modernleşme Sürecinde Ahmet Cevdet Paşa’nın Yönetim Anlayışı, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya, 2019.
- CİN, Halil - AKGÜNDÜZ, Ahmet, Türk Hukuk Tarihi, İstanbul: Osmanlı Tarih Araştırmaları Vakfı, 1995.
- DELİCE, Aslan, “Bürokrasi: Monarşiden Cumhuriyete Değişmeyen ideoloji”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 5/17 (2014): 48-50.
- DEMİREL, Fatmagül, Adliye Nezareti Kuruluşu ve Faaliyetleri (1876-1914), 2. Baskı, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2010.
- DERİNGİL, Selim, İktidarın Sembolleri Ve İdeoloji II. Abdülhamid Dönemi (1876-1909), İstanbul: Doğan Kitap, 2014.
- DİLER, İrem, Ahmed Cevdet Paşa’nın Devlet, Hukuk Ve (Yeni Osmanlılarla Karşılaştırmalı Olarak) Anayasa Görüşü, Şehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), 2019.
- Düstûr, I. Tertib, C.1., Ankara: Başvekâlet matbaası, Ankara, 1289.
- Düstûr, I. Tertib, C.2., Ankara: Başvekâlet matbaası, Ankara, 1289.
- Düstûr, I. Tertib, C.3., Ankara: Başvekâlet matbaası, Ankara, 1299.
- Düstûr, I. Tertib, C.4., Ankara: Başvekâlet matbaası, Ankara, 1299.
- Düstûr, I. Tertib, C.5., Ankara: Başvekâlet matbaası, Ankara, 1937.
- Düstûr, I. Tertib, C.6., Ankara: Devlet Matbaası, 1939.
- Düstûr, I. Tertib, C.7., Ankara: Başvekâlet Matbaası, 1943.
- Düstûr, I. Tertib, C.8, Ankara: Başvekâlet Matbaası, 1943.
- Düstûr, Zeyl 2, İstanbul, 1299.
- Düstûr, Zeyl 3, İstanbul, 1300.
- Düstûr Zeyl 4, İstanbul, 1302.
- EKİNCİ, Ekrem Buğra, Osmanlı mahkemeleri: Tanzimat ve sonrası, İstanbul: Arı Sanat Yayınevi, 2004.
- ENGELHERDT, Ed, Tanzimat, 1. Baskı, İstanbul: Milliyet Yayınları, 1976.
- ERGUN, Turgay - POLATOĞLU, Aykut, Kamu Yönetimine Giriş, 3. Baskı, Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, 1988.
- ERİM, Neşe, “Osmanlı İmparatorluğunda Kalebendlik Cezası Ve Suçların Sınıflandırılması Üzerine Bir Deneme”, Osmanlı Araştırmaları, Sayı:4, 1894: 79-88.
- EVANS, Graham - NEWNHAM, Jeffrey, Uluslararası İlişkiler Sözlüğü, 1. Baskı. İstanbul: Gökubbe Yayınları, 2007.
- FENDOĞLU, Hasan Tahsin. Türk Hukuk Tarihi. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2000.
- FİNDLEY, Carter V., Osmanlı İmparatorluğu’nda Bürokratik Reform Babiâli 1789-1922, 1. Baskı, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2014.

- GENÇ, Mehmet, Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet Ve Ekonomi, 11. Baskı. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2014.
- GENCER, Ali İhsan, Bahriye'de Yapılan Islahat Hareketleri Ve Bahriye Nezaretinin Kuruluşu (1789-1867), Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2001.
- GEORGEON, François, Sultan Abdülhamid, İstanbul: Homer Kitabevi ve Yayıncılık, 2006.
- GİRİTLİ, İsmet - Bilgen, Pertev - Akgüner, Tayfun, İdare Hukuku, İstanbul: Filiz Kitabevi, 2001.
- GÖKÇE, Ali Fuat, "Osmanlı Klasik Döneminde İdari Reform Hareketleri: Koçi Bey Risalesi", Yasama dergisi, C.14, 2010: 59-78.
- GÖKCEN, Ahmet, "1296 (1879) Tarihli Usul-i Muhakemat-ı Cezaiye Kanun-ı Muvakkatı", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, Sayı:1-2, 1994: 203-288.
- GÖZÜBÜYÜK, Şeref - KİLİ, Suna. Türk Anayasa Metinleri 1839-1980, 2. Baskı. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1982.
- GÜLSOY, Ufuk - OCHSENWALD, William, "Hicaz Demiryolu", İslâm Ansiklopedisi, C.17, 1998: 441-445.
- HALAÇOĞLU, Yusuf, Osmanlılarda Devlet Teşki 'lâtı ve Sosyal Yapı, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1991.
- İNALCIK Halil, "Bürokrasi, Batılılaşma, Laikleşme", TBB. Dergisi, C.50, 2004: 61-71.
- İNALCIK Halil, Şair ve Patron, 4. Baskı. Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2011.
- HÜLAGÜ, Mehmet Metin, "Dünden Bugüne Bir İmparatorluk Projesi Olarak Hicaz Demiryolu", Devr-i Hamid Sultan II. Abdülhamid, C.3, Ed. Gülbadi Alan - Mehmet Metin Hülagü - Şakir Batmaz, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Yayınları, 2011.
- İNALCIK, Halil, Devlet-i 'Aliye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar - I, 53. Baskı, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2014.
- İNALCIK, Halil - SEYİTDANLIOĞLU, Mehmet, Tanzimat/Değişim İçinde Osmanlı İmparatorluğu, İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2012.
- İNANÇ, Zekeriya Alper, Türk Ceza Kanunu'nda İrtikap Suçu, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzincan, 2010.
- İPEK, Nedim, Rumeli'den Anadolu'ya Türk Göçleri 1877-1890, 2. Baskı. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1999.
- İRTEM, Süleyman Kani, Birinci Meşrutiyet ve Sultan Abdülhamid, İstanbul: Temel Yayınları, 2004.
- KADRI, Hüseyin Kâzım, Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e anılarım, Ed. İsmail Kara. İstanbul: İletişim Yayınları, 1991.
- KALABALIK, Halil, Temel Hukuk Bilgisi, 3. Baskı, İstanbul: Değişim Yayınları, 2003.
- KARA, Hidayet - ÇATMA, Bahattin, "OSMANLI DEVLETİ'NİN ASKERE ALMA KANUNLARINDA BEDELLİ ASKERLİK", The Journal of Academic Social Science Studies, 11/64, 2017: 355-371.
- KARABÖRK, İdris, Belgelerle Türk Polis Tarihi, 2. Baskı, Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Arşiv ve Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı, 2014.
- KARACA, Ali, Anadolu Islahatı ve Ahmet Şakir Paşa (1838-1899), İstanbul: Eren Yayıncılık, 1993.

- Osmanlı Devleti Sivil Bürokrasisinde Suç ve Ceza (1892-1900)

- KARACA, Ali, “Şâkir Paşa”, İslam Ansiklopedisi, C.38, TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2010: 307-308.
- KARAÇOBAN, Turgut, “Yüzyıllık Çınarların İzinden: Selim Sırrı Paşa ve İzmit-Ankara Demir Yolu Serüveni”, Uluslararası Gazi Akça Koca ve Koceli Tarihi Sempozyumu Bildirileri, Ed. Haluk Selvi - Bilal Çelik, Kocaeli: Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Yayınları, 2015.
- KARAL, Enver Ziya. “Gülhane Hatt-ı Hümayunu’nda Batı’nın Etkisi”, Tanzimat Değişim Sürecinde Osmanlı İmparatorluğu, Ed. Halil İnalcık - Mehmet Seyitdanlıoğlu. 2. Baskı. 68-72. Ankara: Phoenix Yayınevi, 2006.
- KARAL, Enver Ziya, Selim III’ün Hatt-ı Hümayunları, Nizam-ı Cedid 1789-1807, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1988.
- KARLANGIÇ, Osman, “Ahmet Cevdet Paşa’ya Göre Tanzimat Dönemi Osmanlı Devlet Ricali”, Tarih ve Gelecek Dergisi, 3/3, 2017: 266-297.
- KARPAT, Kemal, Osmanlı’da Değişim, Modernleşme ve Uluslaşma, 1. Baskı. İstanbul: İmge Kitabevi, 2006.
- KAYNAR, Reşat, *Mustafa Reşit Paşa ve Tanzimat*, 3. Baskı. Ankara: TTK. Basımevi, 1991.
- ÖZSEMERÇİ Kemal, “Türk Kamu Yönetiminde Yolsuzluklar, Nedenleri, Zararları ve Çözüm Önerileri”, Ankara: Sayıştay Yayın İşleri Müdürlüğü, 2003.
- KENANOĞLU, M. Macit, “Nizamiye Mahkemeleri”, İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2007.
- KESKİN, Özkan, “Osmanlı Ormancılığı’nın Gelişiminde Fransız Uzmanların Rolü”, Tarih Dergisi, C.22, 2012: 123-142.
- KİLİ, Suna - GÖZÜBÜYÜK, Şeref, Türk Anayasa Metinleri Senedi İttifaktan Günümüze, İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 1985.
- KIRMIZI, Abdülhamit, Abdülhamid’in Valileri Osmanlı Vilayet İdaresi (1895-1908), 3. Baskı. İstanbul: Klasik Yayınları, 2008.
- KIRMIZIGÜL, Hüsamettin, Uygulama ve Teoride Memurlar Hakkında Tahkikat ve Muhakeme Usulü, 2. Baskı. İstanbul: Kazancı Yayınları, 1995.
- KLEPTOKRASİ, İng. cleptocracy, kleptocracy, TDK. Erişim: 27 Ekim 2018. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&kelimsec=200877.
- KOÇ, Elif Merve, Ahmet Cevdet Paşa Ve Osmanlı Devleti’nde Eğitimin Modernleşmesi, Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2017.
- KOÇ, Mehmet, Osmanlı Hukukunda Ta’zir Suç ve Cezaları, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi), Konya, 2017.
- KODAMAN, Bayram, Abdülhamid devri eğitim sistemi, 2. Baskı. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1991.
- KÖKSAL, Osman, “Adliye Örgütünün Problemleri ve Yapılması Gerekli Düzenlemelere Dair II. Abdülhamit’e Sunulan Bir Layiha”, Otam, 9, 1998: 263-285.
- KÖKSAL, Ülkü, “II. Meşrutiyet Dönemi’nde Ve Cumhuriyet’in İlk Yıllarında Trabzon Polis Mektebi”, Karadeniz İncelemeleri Dergisi, 19, 2015: 139-166.

- KOMİSYON, Türk Hukuk Lûgatı. 3. Baskı, Ankara: Başbakanlık Basımevi, 1991.
- KÜÇÜK, Cevdet, “Abdülhamid II”, C. I, İslâm Ansiklopedisi, 216-224, İslâm Araştırmaları Merkezi, 1988.
- KÜÇÜKİNCE, Alptekin, Rüşvet Suçu, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2007.
- KUDRET, Cevdet, Sokak, İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitapevleri, 1974.
- KÜTÜKOĞLU, Mübahat, Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik), İstanbul: Kubbealtı Neşriyat, 1998.
- LEWİS, Bernard, Modern Türkiye’nin Doğuşu, 5. Baskı, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1993.
- MANAV, Nursel, “Mazuliyet Sandığı’nın Kuruluşu ve Kuruluşuna Yol Açan Sebepler”, Türkiye Mecmuası, 27/1, 2017: 215-224.
- MARDİN, Şerif. “Adem-i Merkeziyet”, İslâm Ansiklopedisi, C.1, İstanbul: İslâm Araştırmaları Merkezi, 1988.
- MARDİN, Şerif, Türk Modernleşmesi, İstanbul: İletişim Yayınları, 1995.
- MCCARTHY, Justin, The Ottoman Peoples And The End Of Empire, London: Arnold, 2001.
- MCNEİLL, William H, Dünya Tarihi, 15. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi, 2013.
- MERİÇ, Metin, “Yolsuzluk Nedenleri ve Önlemeye Yönelik Çalışmalar”. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12, 2004: 72-86.
- MUMCU, Ahmet, Osmanlı Devletinde Siyaseten Katl, 3. Baskı, Ankara: Phoenix Yayınevi, 1963.
- NEZİHİ, Safvet, Müsebbib, İstanbul: Suhulet Kütüphanesi, 1908.
- ÖCAL, Yaşar, Said Paşa’nın Devlet Ve Toplum Anlayışı, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), 2005.
- OĞUZ, Mustafa, II. Abdülhamid’e Sunulan Lâyhalar, Ankara Üniversitesi (Basılmamış Doktora Tezi), 2007.
- OĞUZ, Mustafa, “Romanya Sefirinin, Osmanlı Devlet Nizamı Hakkında II. Abdülhamid’e Takdim Ettiği Lâyhası”. Karadeniz Araştırmaları, 26, 2010: 79-107.
- OĞUZ, Mustafa, “Osmanlı Devleti’nde Devlet Adamı Kıtlığı (Kaht-I Rical) Hakkında II. Abdülhamid’e Sunulan Bir Rapor”, Türklük Bilimi Araştırmaları, 24, 2014: 99-134.
- ÖRSTEN, Seda, “Osmanlı Hukuk Tarihi Kaynağı Olarak Fetva Mecmuaları”, Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları, 4, 2007: 29-40.
- ORTAYLI, İlber, Hukuk ve İdare Adamı Olarak Osmanlı Devleti’nde Kadı, Ankara: Turhan Kitabevi, 1994.
- ORTAYLI, İlber, İkinci Abdülhamit Döneinde Osmalı İmparatorluğunda Alman Nüfuzu, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1981.
- ORTAYLI, İlber, İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı, 26. Baskı. İstanbul: Timaş Yayınları, 2008.
- ORTAYLI, İlber, Osmanlı’da Değişim Ve Anayasal Rejim Sorunu, 3. Baskı. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2008.

- ORTAYLI, İlber, Türkiye Teşkilat Ve İdare Tarihi, Ed. Ahmet Nezih Turan, 3. Baskı, Ankara: Cedit Neşriyat, 2010.
- ÖZ, Mehmet, Kanun-ı Kadimin Peşinde : Osmanlı'da Çözülme Ve Gelenekçi Yorumcuları : XVI. Yüzyıldan XVIII. Yüzyıl Başlarına, İstanbul: Dergah Yayınları, 2005.
- ÖZDEMİR, Hüseyin, Osmanlı Devleti'nde Bürokrasi, Konya: ÖKM. Yayınları, 2013.
- ÖZER, Mehmet Akif, "Kamu Yönetiminin Etkinliğinin Önündeki En Büyük Engel: Bürokrasi ve Yozlaşma", Verimlilik Dergisi, 2, 2005: 23-66.
- ÖZER, Mehmet Akif, "Yerel Yönetimlerde Etik Dışı Davranışlar", Kent Akademisi 5/12, 2012: 152-173.
- ÖZGÜLDÜR, Yavuz - ÖZGÜLDÜR, Serdar, "Anayasasının Hazırlanmasında Mithat Paşa'nın Rolü ve Fonksiyonu". Otam, 5, 1994: 333.
- ÖZTUNA, Yılmaz, Bir Darbenin Anatomisi, 20. Baskı. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2018.
- ÖZTÜRK, İbrahim, "Biga Sancağı'nda XIX. Yüzyıl Ve XX. Yüzyıl Başlarında Asayiş Bozukluğu", 21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi ,5/14, 2017.
- ÖZTÜRK, Said, "Kassâm", İslâm Ansiklopedisi, C.24, 2001: 579-582.
- PAKALIN, Mehmet Zeki, Osmanlı Tarih Deyimleri Ve Terimleri Sözlüğü, C.3, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1993.
- PAKALIN, Mehmet Zeki, Osmanlı Tarih Deyimleri Ve Terimleri Sözlüğü, C.I, 3. Baskı. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1983.
- AHMET CEVDET Paşa, Tezakir 1-12, Ed. Cavid Baysun, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1953.
- AHMET CEVDET Paşa, Tezakir 13-20, Ed. Cavid Baysun, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1960.
- TAHSİN Paşa, Abdülhamid Ve Yıldız Hatıraları, İstanbul: Milliyet Matbaası, 1931.
- PATRON | Origin and meaning of patron by Online Etymology Dictionary, Erişim: 11 Ekim 2018. https://www.etymonline.com/word/patron#etymonline_v_10168.
- PELLEW, Jill, The Home Office 1848-1914 From The Clerks To Bureaucrats, Londra: Fairleigh Dickinson University press, 1982.
- PUL, Ayşe, "1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı Sonrası Beykoz'da Muhacirler için İskân Yeri Çalışmaları", Tarih Okulu Dergisi, 15, 2013: 159-182.
- RAMBER, Lui, Gizli Notlar, Ed. Niyazi Ahmet Banoğlu. İstanbul: Tercüman Gazetesi Yayınları, 1974.
- LESKOVİKLİ Mehmet Rauf, İttihat Ve Terakki Ne İdi, Ed. Bülent Demirbaş. 2. Baskı. İstanbul: Arba Yayınları, 1991.
- ŞAHİN, Kamil, "Osmanlı Modernleşmesinin Temel Olgularından Biri: Bürokrasi", Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2011/23, 2011: 113-128.
- BÖCÜZADE, Süleyman Sami, Üç Devirde Gördüklerim, Ed. Hasan Babacan - Servet Avcı. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2011.
- SARIYILDIZ, Gülден, "Sicill-i Ahvâl Defterleri", İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2009.

- SAVAŞ, Ali İbrahim, “Lâyiha Geleneği İçinde XVIII. Yüzyıl Osmanlı İslahat Projelerindeki Tespit Ve Teklifler”, *Bilig*, 9, 1999: 87-114.
- ŞEN, İsmail, Sadrazam Kıbrıslı Mehmet Kâmil Paşa (1832-1913), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara, 1995.
- SENCER, Muzaffer. “Tanzimat’a Kadar Osmanlı Yönetim Sistemi”. *Amme İdaresi Dergisi*, 17/2, 1984: 21-44.
- SENCER, Muzaffer, Türkiye’nin Yönetim Yapısı, İstanbul: Alan Yayıncılık, 1992.
- ŞENSOY, Naci. “İSTİNAF”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 12/4 2011: 1058-1072.
- SEYİTDANLIOĞLU, Mehmet. “Tanzimat’ın Ön Hazırlıkları ve Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye’nin Kuruluşu 1838-1868”, Sultan II. Mahmud ve Reformları Semineri 28-30 Haziran 1989, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1990.
- SHAW, Stanford J. - SHAW, Ezel Kural, *History of the Ottoman Empire and Modern Turkey*, V.1, Cambridge: Cambridge University Press, 1977.
- SHAW, Stanford J. - SHAW, Ezel Kural, *History of The Ottoman Empire and Modern Turkey*, V.2, Cambridge: Cambridge University Press, 1977.
- SIRMA, İhsan Süreyya, Belgelerle II. Abdülhamid Dönemi, İstanbul: Beyan Yayınları, 2000.
- TANER, Tahir, “Tanzimat Döneminde Ceza Hukuku”, *Tanzimat* 1, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1999.
- TANPINAR, Ahmet Hamdi, *Saatleri Ayarlama Enstitüsü*, İstanbul: Dergah Yayınları, 2013.
- TATLISUMAK, Uğur, Osmanlı uleması Ve Patronaj İlişkisi, Selçuk Üniversitesi, 2016.
- TEKİN, Abdullah Sami, “XIX. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu’nda Dâhiliye Alanındaki Reformlar”, *İnönü University Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5/1, 2016: 91-98.
- TEMO, İbrahim, İbrahim Temo’nun İttihat Terakki Anıları, 2. Baskı, İstanbul: Arba Yayınları, 2000.
- TEPEDELENLİOĞLU, Nizamettin Nafiz, *İlan-ı Hürriyet ve Sultan II.ci Abdülhamit Han*, İstanbul: Yeni Çığır Kitabevi, 1960.
- TERZİ, Mehmet Akif, *Türk Devlet Geleneğinde Bürokrasi*, 1. Baskı. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayıncılık, 2015.
- TUNÇEL, Ahmet Kamil, “Cumhuriyet İdaresinin Mali Konulardaki Hassasiyetine İlişkin Ziraat Bankası Örneği”, *Journal of Life Economics*, 3/4, 2016: 201-218.
- TURNA, Nalan, 19.yy’dan 20.yy’a Osmanlı Topraklarında Seyahat, Göç Ve Asayiş Belgeleri Mürûr Tezkereleri, İstanbul: Kaktüs Yayınları, 2013.
- ÜÇÖK, Çoşkun - MUMCU, Ahmet - Bozkurt, Gülnihal, *Türk Hukuk Tarihi*, 7. Baskı. Ankara: Savaş Kitap ve Yayınevi, 1991.
- UŞAKLIGİL, Halid Ziya, *Kırk Yıl*, İstanbul: Özgür Yayınları, 2008.
- UŞAKLIGİL, Halid Ziya, *Saray ve Ötesi*, 2. Baskı. İstanbul: Özgür Yayınları, 2012.
- UZUN, Hakan, “Türk Demokrasi Tarihinde I. Meşrutiyet Dönemi”, *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6/2, 2005: 145-162.

- Osmanlı Devleti Sivil Bürokrasisinde Suç ve Ceza (1892-1900)

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, Osmanlı Devletinin Saray Teşkilatı, 2. Baskı. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1984.

VOLTAİRE, Türkler, Müslümanlar, Ötekiler, 2. Baskı. İstanbul: İğüs Yayınları, 2008..

WEBER, Max, Bürokrasi ve Otorite, Ankara: Adres Yayınları, 2005.

YAZICI, Serkan, Osmanlı'da Siyasi Muhalefetin Kurumsallaşma Süreci (1902-1909), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi), 2011.

YAZICI, Serkan, "Sultan II . Abdülhamid Örneğinde Tarihsel Algılamının Değişimi", History studies, 6/5, 2014: 233-247.

YILDIRIM, İsmail, "Osmanlı Demir Yolu Politikasına Bir Bakış". Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi , 12/1, 2002: 311-324.

YILDIRIM, Nuran, "Osmanlı Coğrafyasında Karantina Uygulamalarına İsyanlar". Toplumsal Tarih, 150, 2006: 18-27.

ZÜRCHER, Erik Jan, Modernleşen Türkiye'nin Tarihi, 11. Baskı. İstanbul: İletişim Yayınları, 2001.